

บทที่ ๕

ปัญหาของเกษตรกรในเขตรัฐบุรณะ

การศึกษาในเรื่องนี้ได้ใช้วิธีแจกแบบสอบถามเกษตรกรจำนวน ๒๐๐ ชุด จากจำนวนครัวเรือนเกษตรกรในเขตรัฐบุรณะทั้งหมด ๒,๔๙๒ ครัวเรือน^๑ โดยไม่เจาะจงเลือกกลุ่มอาชีพใดกระจายไปตามพื้นที่แขวงต่าง ๆ ทั้ง ๔ แขวงโดยมีสัดส่วนตามจำนวนครัวเรือนของเกษตรกรในแต่ละแขวงคือ แขวงรัฐบุรณะ มีครัวเรือนเกษตรกร ๔๒๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๙๓ ของครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด ใช้แบบสอบถาม ๒๕ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๕ ของแบบสอบถามทั้งหมด แขวงบางปะกอก มี ๕๑๒ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๕๕ ใช้แบบสอบถาม ๔๐ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๒๐.๐๐ แขวงบางมด มี ๖๔๐ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๘ ใช้แบบสอบถาม ๕๑ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๕ และแขวงทุ่งครุ มี ๘๑๗ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๘๔ ใช้แบบสอบถาม ๘๔ ชุด คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๐๐ เพื่อศึกษารายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกร นอกจากนี้ได้ออกแบบสอบถาม โรงงานอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย จำนวน อย่างละ ๘๐ ชุด กระจายไปในบริเวณอุตสาหกรรมและที่อยู่อาศัย เพื่อศึกษาถึงบทบาทและแนวโน้มของการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย ว่าจะมีผลกระทบต่อการทำงานเกษตรกรอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปพิจารณาในการกำหนดนโยบายการใช้ที่ดินต่อไป

จากการออกแบบสอบถามพบว่าเกษตรกรในเขตรัฐบุรณะยังต้องการประกอบอาชีพเดิมต่อไป ในการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่งานอนามัยสิ่งแวดล้อมเขตรัฐบุรณะพบว่า แนวโน้มอุตสาหกรรมในเขตรัฐบุรณะลดน้อยลงเนื่องจากประสบปัญหาต่าง ๆ และที่อยู่อาศัยก็ไม่มีบทบาทสำคัญในเขตนี้ ซึ่งรายละเอียดในเรื่องต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

^๑ แบบรายงานข้อมูลประจำอำเภอ สำนักงานเกษตร กรุงเทพมหานคร.

ลักษณะ เกษตรกรของ เขตราชบุรี

ก่อนที่จะวิเคราะห์ผลของการเปลี่ยนแปลง จำเป็นจะต้องเข้าใจลักษณะของ เกษตรกรที่จะเป็นผู้รับผลกระทบเสียก่อน จากผลของการออกแบบสอบถาม สามารถนำมาสรุปลักษณะ เกษตรกรของ เขตราชบุรีได้ดังนี้

ตารางที่ ๕.๑ ภูมิลำเนาเดิมของ เกษตรกรในเขตราชบุรี

ภูมิลำเนาเดิม	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
อยู่ที่นี้มาตั้งแต่เกิด	๑๑๗	๕๘.๕๐
ย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียงในเขตเดียวกัน	๒๗	๑๓.๕๐
ย้ายมาจากเขตอื่นในกรุงเทพมหานคร	๓๓	๑๖.๕๐
ย้ายมาจากต่างจังหวัด	๒๓	๑๑.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐

เกษตรกรส่วนใหญ่ของเขตราชบุรีเป็นชาวราชบุรีโดยกำเนิด โดยเมื่อสอบถามถึงภูมิลำเนาเดิม จะมีเกษตรกรถึงร้อยละ ๗๒.๐๐ ที่มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตราชบุรีนั่นเอง โดยจัดเป็นผู้ที่ไม่เคยมีการย้ายถิ่นเลยประมาณร้อยละ ๕๘.๕๐ และประมาณร้อยละ ๑๓.๕๐ เป็นผู้ที่ย้ายมาจากบริเวณใกล้เคียงในเขตราชบุรีนั่นเอง สำหรับเกษตรกรที่มีภูมิลำเนาจากถิ่นอื่น พบว่าร้อยละ ๑๖.๕๐ เป็นเกษตรกรที่ย้ายมาจากเขตอื่น ๆ ภายในกรุงเทพมหานคร และประมาณร้อยละ ๑๑.๕ ย้ายมาจากต่างจังหวัดซึ่งก็คงจะเป็นจังหวัดใกล้เคียงนั่นเอง

ตารางที่ ๕.๒ กลุ่มอายุของเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะ

กลุ่มอายุ	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
๐ - ๒๐	๕	๒.๕๐
๒๑ - ๓๐	๒๘	๑๔.๐๐
๓๑ - ๔๐	๔๑	๒๐.๕๐
๔๑ - ๕๐	๖๐	๓๐.๐๐
๕๑ - ๖๐	๕๒	๒๖.๐๐
๖๐ ขึ้นไป	๑๔	๗.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐

กลุ่มอายุของเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะ ซึ่งในที่นี้เน้นเฉพาะหัวหน้าครอบครัว พบว่ากลุ่มใหญ่ที่สุดจะอยู่ในระหว่างอายุ ๔๑ - ๕๐ ปี ซึ่งมีอยู่ร้อยละ ๓๐.๐๐ ของเกษตรกร ที่ทำการสำรวจทั้งหมด รองลงมาได้แก่กลุ่มอายุ ๕๑-๖๐ ปี กลุ่มอายุที่มีขนาดใหญ่เป็นที่สาม คือระหว่างอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาข้อมูลเป็นภาพรวม จะเห็นได้ว่า ประมาณร้อยละ ๑๖.๕๐ เป็นเกษตรกรที่มีอายุไม่เกิน ๓๐ ปี อีกประมาณร้อยละ ๗.๐๐ มีอายุ ตั้งแต่ ๖๐ ปีขึ้นไป และเกษตรกรที่มีอายุระหว่าง ๓๐-๖๐ ปี มีอยู่ถึงร้อยละ ๗๖.๕๐ ของเกษตรกรที่ทำการศึกษ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕.๓ สาเหตุที่เกษตรกรเลือกมาอยู่ในเขตรัฐบุรณะ

สาเหตุ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
อยู่ที่นี้มาตั้งแต่เกิด	๑๑๖	๕๘.๐๐
ทำเลในการประกอบอาชีพดี	๖๐	๓๐.๐๐
แยกครอบครัวมา	๑๐	๕.๐๐
ต้องการเปลี่ยนอาชีพใหม่	๘	๔.๐๐
ใกล้ญาติ, เพื่อน	๒	๑.๐๐
ถูกไล่ที่จากที่เก่า	๒	๑.๐๐
มีทรัพย์สินเดิมอยู่แล้ว	๒	๑.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

จากการสอบถามสาเหตุที่เกษตรกรเลือกมาอยู่ในเขตนี้ พบว่าประมาณร้อยละ ๕๘.๐๐ มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเขตนี้แล้ว รองลงมาร้อยละ ๓๐.๐๐ ให้เหตุผลว่า ในเขตนี้มีทำเลในการประกอบอาชีพดี โดยเฉพาะเกษตรกรที่อยู่ในแขวงทุ่งครุ และแขวงบางมด เหตุผลอย่างอื่นนอกเหนือจากนี้ ซึ่งมีอยู่จำนวนน้อย เช่น การแต่งงานแยกครอบครัวมา ต้องการเปลี่ยนอาชีพใหม่ ใกล้ญาติ ถูกไล่ที่ และมีทรัพย์สินเดิมอยู่แล้ว เป็นต้น

เมื่อสอบถามถึงแนวโน้มการย้ายถิ่นในอนาคตของเกษตรกร ปรากฏว่ามีผู้ต้องการตั้งรกรากอยู่ในเขตรัฐบุรณะ และไม่ต้องการย้ายถิ่นอีก ร้อยละ ๕๐.๕๐ ของครอบครัวตัวอย่างทั้งหมด และมีเพียงประมาณร้อยละ ๔.๒๐ ที่อาจจะมีการย้ายถิ่นอีก ทั้งนี้เนื่องจากถูกไล่ที่หรือสัญญาเช่าไม่ต่ออายุ

ตารางที่ ๕.๔ จำนวนปีที่อาศัยอยู่ในเขตราชบุรีบูรณะ

ปี	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
๐-๕	๑๔	๗.๐๐
๖-๑๐	๓๒	๑๖.๐๐
๑๑-๒๐	๒๒	๑๑.๐๐
๒๑-๓๐	๑๗	๘.๕๐
๓๑-๔๐	๒๗	๑๓.๕๐
๔๑-๕๐	๓๑	๑๕.๕๐
มากกว่า ๕๐ ปี	๕๗	๒๘.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐

จากการสอบถามหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรปรากฏว่า ร้อยละ ๗๗.๐๐ ของเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะ ได้ประกอบอาชีพทำกินอยู่ ณ ที่แห่งนี้นานกว่า ๑๐ ปีแล้ว และเกินกว่าหนึ่งในสามหรือจำนวนร้อยละ ๔๔.๐๐ อยู่เกินเกินกว่า ๕๐ ปี และถ้าสำรวจรายละเอียดในจำนวนดังกล่าวก็จะพบว่า มีจำนวนครัวเรือนถึงร้อยละ ๒๘.๕๐ ที่ประกอบอาชีพที่เขตราชบุรีบูรณะเกินกว่า ๕๐ ปีมาแล้ว ซึ่งพบว่าส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรที่อยู่ในแขวงบางปะกอก แขวงทุ่งครุ และแขวงบางมด

ตารางที่ ๕.๕ ลักษณะครอบครัวเกษตรกรในเขตรัฐบุรณะ

ลักษณะครอบครัว	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ครอบครัวเดี่ยว	๑๕๕	๗๗.๕๐
ครอบครัวขยาย	๔๕	๒๒.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

ครอบครัวเกษตรกรในเขตรัฐบุรณะ ประมาณร้อยละ ๗๗.๕๐ มีลักษณะเป็นครอบครัวเดี่ยว (Nuclear Family) คือประกอบด้วย พ่อ แม่ และลูก นอกนั้นเป็นครอบครัวขยาย (Extended Family) คือ นอกจากพ่อ แม่ และลูกแล้วยังอาจประกอบด้วยญาติพี่น้อง หลาน ของทั้งสองฝ่าย ทั้งในรุ่นเดียวกันหรือในรุ่นที่เหนือหรือต่ำกว่าก็ได้ ลักษณะครอบครัวขยายในเขตรัฐบุรณะ จะประกอบด้วยครอบครัวประมาณ ๒ - ๓ ครอบครัว โดยทั่วไปบริเวณเกษตรกรรมของเขตจะพบลักษณะครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยาย

ตารางที่ ๕.๖ จำนวนสมาชิกในครอบครัวเกษตรกรเขตรัฐบุรณะ

จำนวนสมาชิกในครอบครัว	จำนวนครอบครัว	ร้อยละ
ไม่เกิน ๓ คน	๖๒	๓๑.๐๐
๔ - ๗ คน	๙๗	๔๘.๕๐
๘ - ๑๒ คน	๓๘	๑๙.๐๐
๑๓ คนขึ้นไป	๓	๑.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐

ขนาดครอบครัว เกษตรกร เขตราชบุรีมีขนาดใหญ่มีขนาดปานกลาง หรือปานกลาง
ค่อนข้างเล็ก เมื่อเทียบกับขนาดมาตรฐานของครอบครัวไทย ซึ่งถือเอาประมาณ ๖ คน กล่าว
คือประมาณร้อยละ ๔๘.๕๐ ของครอบครัวที่ทำการศึกษามีจำนวนสมาชิกในครอบครัว ๔ - ๗
คน รองลงมาประมาณร้อยละ ๓๑.๐๐ มีขนาดครอบครัวไม่เกิน ๓ คน นอกนั้นประมาณร้อยละ
๒๐.๕๐ จะเป็นครอบครัวใหญ่คือตั้งแต่ ๘ คนขึ้นไป

ตารางที่ ๕.๗ ระดับการศึกษาของเกษตรกรในเขตราชบุรีมีดังนี้

ระดับการศึกษา	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
พออ่านออกเขียนได้	๑๘	๙.๐๐
ไม่เกิน ป.๔	๑๕๐	๗๕.๐๐
ป.๕ - ม.ศ.๓	๒๖	๑๓.๐๐
ม.ศ.๔ - ม.ศ.๕ ขึ้นไป	๖	๓.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

จากการสำรวจปรากฏว่า เกษตรกรในเขตราชบุรีมีโดยทั่วไปมีความรู้
คือประมาณร้อยละ ๙๗.๐๐ ได้รับการศึกษาไม่เกิน ม.ศ.๓ และในจำนวนนี้มีถึงร้อยละ
๘๔.๐๐ ที่ได้รับการศึกษาไม่เกิน ป.๔

บทวิเคราะห์ลักษณะเกษตรกรของเขตราชบุรีมีดังนี้

ลักษณะโดยทั่วไปของเกษตรกรในเขตราชบุรีมีดังนี้ พบว่า ส่วนใหญ่มีพื้นเพภูมิลำเนา
ดั้งเดิมอยู่ในเขตราชบุรีมีเอง ส่วนใหญ่แล้วอยู่อาศัยเกินกว่า ๑๐ ปีขึ้นไป และมีเป็น
จำนวนมากเกินกว่า ๕๐ ปี เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุ คือมีอายุตั้งแต่

๓๐ ปีขึ้นไป เกษตรกรในวัยหนุ่มสาวที่มีอายุไม่เกิน ๓๐ ปีมีน้อย ครอบครัวส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นครอบครัว ซึ่งจัดเป็นขนาดปานกลางถึงค่อนข้างเล็ก มีสมาชิกในครอบครัวประมาณ ๓ - ๗ คน ซึ่งลักษณะนี้แตกต่างจากสังคมชนบทโดยทั่วไป

ภาวะตามต้องการย้ายถิ่นในอนาคตของเกษตรกรในเขตราชบุรียังคงมีอยู่น้อยมาก เนื่องจากต่างพอใจในทำเลที่ตั้งและเป็นถิ่นเดิมที่เคยอยู่มาตั้งแต่เกิดโดยเฉพาะเกษตรกรในแขวงทุ่งครุ และแขวงบางมด ระดับการศึกษาโดยทั่วไปมีความรู้่น้อยคือ ไม่เกิน ป.๔ ลักษณะของเกษตรกรโดยทั่วไปจึงอาจสรุปได้ว่าเป็นลักษณะสังคมชนบทแบบชานเมือง ที่ตั้งอยู่ในเขตการบริหารของกรุงเทพมหานคร

สภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในเขตราชบุรี

ลักษณะทางเศรษฐกิจของประชากรบนพื้นที่อาจชี้ให้เห็นได้ว่าผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจะเป็นปัญหาต่อประชากรหรือไม่มากนักเพียงไร จากการออกแบบสอบถามสามารถนำมาสรุปสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรในเขตราชบุรีได้ดังนี้

ตารางที่ ๕.๔ ขนาดพื้นที่ถือครองของครอบครัว เรือนเกษตรกรเขตราชบุรี

ขนาดพื้นที่	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ไม่เกิน ๑ ไร่	๒	๑.๐๐
๑ - ๕ ไร่	๕๘	๒๙.๐๐
๕ - ๑๐ ไร่	๔๐	๒๐.๐๐
๑๐ - ๒๐ ไร่	๕๕	๒๗.๕๐
๒๐ - ๓๐ ไร่	๑๕	๗.๕๐
มากกว่า ๓๐ ไร่	๓๐	๑๕.๐๐
รวม	๒๐๐	

เกษตรกรของเขตราชบุรีรณะส่วนใหญ่ มีพื้นที่ถือครองขนาดเล็ก กล่าวคือร้อยละ ๒๔.๐๐ มีพื้นที่ถือครองระหว่าง ๑ - ๕ ไร่ รองลงมาร้อยละ ๒๗.๕๐ และ ๒๐.๐๐ มีพื้นที่ถือครองระหว่าง ๑๐ - ๒๐ ไร่ และ ๕ - ๑๐ ไร่ ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่ายังมีเพียงแขวงทุ่งครุ ซึ่งยังคงสภาพ เป็นเขตชนบทมากกว่าในแขวงอื่น ๆ ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินในขนาดพื้นที่ที่ใหญ่กว่า คือมากกว่า ๒๐ ไร่ขึ้นไป สำหรับขนาดพื้นที่ทำการเกษตรพบว่ามีความใกล้เคียงกับพื้นที่ถือครอง โดยส่วนใหญ่มีพื้นที่อยู่ระหว่าง ๑ - ๕ ไร่เช่นเดียวกัน และโดยทั่วไปเกษตรกรจะประกอบอาชีพในบริเวณเดียวกับที่อยู่อาศัยนั่นเอง

ตารางที่ ๕.๔ ประเภทการถือครองที่ดินของหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกร

ประเภทการถือครอง	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
เจ้าของที่ดิน	๗๓	๓๖.๕๐
ผู้เช่าทั้งหมด	๘๐	๔๐.๐๐
เจ้าของที่ดินและเช่าบางส่วน	๓๓	๑๖.๕๐
เจ้าของที่ดินและอาศัยบางส่วน	๑๔	๗.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

นอกจากจะมีพื้นที่ถือครองขนาดเล็กแล้ว เกษตรกรเขตราชบุรีรณะส่วนใหญ่ยังเป็น ผู้เช่าที่ดินทำกิน จากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ปรากฏว่าร้อยละ ๔๐.๐๐ ไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเลย คือต้องเป็นผู้เช่าที่ดินทั้งหมด และร้อยละ ๑๖.๕๐ เข้าแต่เพียงบางส่วน ประมาณ ร้อยละ ๓๖.๕๐ เท่านั้นที่เป็นเจ้าของที่ดินบนพื้นที่ถือครองของตนเอง พบว่าบริเวณที่มีการเช่าที่ดินทำกินมาก ได้แก่ บริเวณแขวงทุ่งครุ และแขวงราชบุรีรณะ

ตารางที่ ๕.๑๐ เจ้าของที่ดินที่ให้เช่าหรืออาศัยแก่เกษตรกร เขตราชบุรีบูรณะ

เจ้าของที่ดิน	จำนวน	ร้อยละ
ญาติพี่น้อง	๑๓	๑๐.๒๔
เพื่อนบ้าน	๗	๕.๕๑
เจ้าของที่ดินในกรุงเทพฯ	๑๐๔	๘๑.๘๕
อื่น ๆ	๓	๒.๓๖
รวม	๑๒๗	๑๐๐.๐๐

สำหรับเกษตรกรผู้ซึ่งต้องเช่าที่ทำกิน จะปรากฏว่าเจ้าของที่ดินที่ให้เช่าหรืออาศัย ส่วนใหญ่คือ ประมาณร้อยละ ๘๑.๘๕ ได้เช่าที่ดินกับเอกชน เจ้าของที่ดินในกรุงเทพมหานคร ที่มีได้ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม และมีบ้านอยู่ในเขตเมืองชั้นใน รองลงมาได้แก่ ญาติพี่น้อง คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๒๔ และจากเพื่อนบ้านร้อยละ ๕.๕๑ นอกจากนั้นแล้วในประเภทอื่น ๆ ร้อยละ ๒.๓๖ ได้แก่ การเช่าที่ดินของศาสนสมบัติ พบในแขวงทุ่งครุเท่านั้น

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕.๑๑ ลักษณะการเช่าที่ดินของเกษตรกรเขตราชบุรีบูรณะ

สัญญาเช่าที่ดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑ ปี	๑๗	๑๓.๓๘
๑ - ๕ ปี	๕	๓.๘๕
๕ - ๑๐ ปี	๑๔	๑๑.๐๒
๑๐ - ๒๐ ปี	๗๑	๕๕.๙๐
มากกว่า ๒๐ ปี	๒	๑.๕๘
ไม่มีสัญญาเช่า	๑๘	๑๔.๑๗
รวม	๑๒๗	๑๐๐.๐๐

ลักษณะการเช่าที่ดินทำกินของเกษตรกรเขตราชบุรีบูรณะ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๕๕.๙๐ มีสัญญาเช่าระยะยาวระหว่าง ๑๐ - ๒๐ ปี และร้อยละ ๑๓.๓๘ มีสัญญาเช่าปีต่อปี ประมาณร้อยละ ๑๔.๑๗ ให้เช่าโดยไม่มีสัญญาเช่า ซึ่งพบในทุกแขวง ยกเว้นแขวงบางมด

ตารางที่ ๕.๑๒ ลักษณะการจ่ายค่าเช่าของเกษตรกรเขตราชบุรีบูรณะ

ลักษณะการจ่ายค่าเช่า	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
เงินสด	๑๑๔	๘๙.๗๖
ผลิตผล	๕	๓.๘๕
ไม่เสียค่าเช่า	๘	๖.๓๐
รวม	๑๒๗	๑๐๐.๐๐

ในการเช่าที่ดินทำกินของเกษตรกร ผู้เช่าเหล่านี้ส่วนใหญ่ประมาณ ร้อยละ ๘๙.๗๖ เสียค่าเช่าเป็นเงินสด ซึ่งโดยทั่วไปคิดในอัตราไม่เกิน ๑๐๐ บาท/ไร่/เดือน ซึ่งคิดเป็น ประมาณร้อยละ ๒ ของรายได้ที่ได้รับทั้งหมด มีประมาณร้อยละ ๓.๙๔ เป็นเกษตรกรที่จ่ายค่าเช่าในรูปของผลผลิต และก็มีเกษตรกรอีกประมาณร้อยละ ๖.๓๐ ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า ส่วนใหญ่พวกนี้มัก เป็นเกษตรกรที่อาศัยทำกินในที่ดินของคนอื่น และมีขนาดที่ดินไม่มากนัก

ตารางที่ ๕.๓๑ ประเภทเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะ

ประเภทเกษตรกร	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ทำสวน	๑๗๕	๘๗.๕๐
ปลูกผัก	๑๓	๖.๕๐
บ่อปลา	๓	๑.๕๐
ไม้ดอก, ไม้ประดับ	๕	๒.๕๐
ผลไม้, บ่อปลา	๔	๒.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

เกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตราชบุรีบูรณะ ประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ โดยคิดเป็น ร้อยละ ๘๗.๕๐ ของครอบครัว เกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด ผลไม้สำคัญที่มีค่าทางเศรษฐกิจคือ ส้มเขียวหวาน อาชีพรองลงมาคือปลูกผัก ซึ่งมีเพียงร้อยละ ๖.๕๐ พบมากในแขวงทุ่งครุ และบางมด ส่วนอาชีพอื่นก็มีบ้างเล็กน้อย ได้แก่ การทำบ่อปลา ทำสวนไม้ดอก ไม้ประดับ สวนมะพร้าว สวนกล้วย เป็นต้น

ตารางที่ ๕.๑๔ รายได้จากการขายผลผลิตของเกษตรกร เขตราชบุรี

รายได้ (บาท/เดือน)	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๑,๐๐๐	๓๘	๑๙.๐๐
๑,๐๐๐ - ๒,๐๐๐	๒๓	๑๑.๕๐
๒,๐๐๐ - ๓,๐๐๐	๑๕	๗.๕๐
๓,๐๐๐ - ๔,๐๐๐	๑๐	๕.๐๐
๔,๐๐๐ - ๕,๐๐๐	๘	๔.๐๐
๕,๐๐๐ - ๖,๐๐๐	๑๐	๕.๐๐
มากกว่า ๖,๐๐๐	๗๕	๓๗.๕๐
ไม่ตอบ	๒๑	๑๐.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

เกษตรกรต่างประเภทกันจะมีรายได้ต่างกัน โดยทั่วไปพบว่าเกษตรกรในเขตราชบุรีมีรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายแล้วในระดับสูง คือมากกว่า ๖,๐๐๐บาท/เดือน มีประมาณร้อยละ ๓๗.๕๐ ซึ่งส่วนใหญ่ทำสวนผลไม้อยู่ในแขวงทุ่งครุ และบางมด แต่ก็มีเกษตรกรบางส่วนที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๕๐ พบว่าเกษตรกรในกลุ่มนี้ทำการเกษตรในพื้นที่ไม่มากนักและประสบปัญหาหน้าท่วม น้ำเค็มมีอุปสรรคที่ผ่านมา

ตารางที่ ๕.๑๕ ทุนในการประกอบการผลิตของเกษตรกร เขตราชบุรีบูรณะ

ทุนในการประกอบการผลิต	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า ๕๐๐ บาท/เดือน	๔๐	๒๐.๐๐
๕๐๐ - ๑,๐๐๐ บาท/เดือน	๓๐	๑๕.๐๐
๑,๐๐๐ - ๑,๕๐๐ บาท/เดือน	๒๑	๑๐.๕๐
๑,๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท/เดือน	๑๓	๖.๕๐
มากกว่า ๒,๐๐๐ บาท/เดือน	๘๖	๔๓.๐๐
ไม่เสีย	๕	๒.๕๐
ไม่ระบุ	๕	๒.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะต้องใช้ทุนในการประกอบการผลิตต่อเดือนในอัตราที่สูงพอสมควร แต่ก็คุ้มค่าต่อรายได้ที่ได้รับ ทั้งนี้เพราะจากตารางที่ ๕.๑๓ ได้แสดงให้เห็นว่าอาชีพที่เกษตรกรในเขตนี้นิยมมากที่สุด คือการทำสวนผลไม้ (ส้มเขียวหวาน) ซึ่งต้องใช้เงินลงทุนมากกว่า ๒,๐๐๐ บาท/เดือน โดยใช้จ่ายในเรื่องยาฆ่าแมลงมากที่สุด รองลงมาคือ ค่าปุ๋ย ค่าแรงงาน ค่าเครื่องมือเครื่องใช้ในสวน สำหรับการเกษตรประเภทอื่น ๆ เช่นการทำบ่อปลา การปลูกผัก การทำสวนไม้ดอก ไม้ประดับ มีการลงทุนน้อยกว่าโดยเฉลี่ยประมาณ ๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท/เดือน

ตารางที่ ๕.๑๖ ลักษณะการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรเขตราชบุรีบูรณะ

ลักษณะการจำหน่ายผลผลิต	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ขายส่ง	๑๖๑	๘๐.๕๐
ขายปลีก	๑๔	๗.๐๐
ทั้งขายส่งและขายปลีก	๒๕	๑๒.๕๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

การจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ ๘๐.๕๐ ใช้วิธีขายส่ง โดยจะมีพ่อค้าคนกลางมารับซื้อถึงแหล่งผลิต นอกจากนี้มีบางส่วนที่นำไปขายส่งและขายปลีกเองที่ตลาดทั้งภายในเขตและภายนอกเขต โดยที่บริเวณเกษตรกรรมส่วนใหญ่ในเขตราชบุรีบูรณะมีถนนเข้าไม่ถึง การขนส่งผลผลิตจึงอาศัย เรือยนต์บรรทุกผลผลิตมาที่จุดใดจุดหนึ่ง แล้วขนถ่ายใส่รถบรรทุกไปส่งยังแหล่งจำหน่ายอีกที่หนึ่ง เนื่องจากส้ม เป็นผลไม้ที่ออกตามฤดูกาล ระยะเวลาในการเก็บผลผลิตเพื่อจำหน่ายจึงค่อนข้างแน่นอน คือประมาณปีละ ๒-๓ ครั้ง เช่นเดียวกับการทำบ่อปลา ส่วนการปลูกผัก และไม้ดอก ไม้ประดับมักจะขายได้ทุกวันหรือวันเว้นวัน

สำหรับปัญหาในการจำหน่ายผลผลิต เนื่องจากใช้วิธีการขายส่งจากแหล่งผลิตอำนาจต่อรองจึงมีน้อย ส่วนใหญ่เกษตรกรต่างประสบปัญหาถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลางในการจำหน่ายผลผลิตแต่ละครั้ง นอกจากจะถูกกดราคาตามความพอใจของพ่อค้าคนกลางแล้ว ยังต้องมีการแถมผลผลิตเพิ่มไปด้วย กล่าวคือ ผลผลิต ๑ กิโลกรัม ที่จำหน่ายให้พ่อค้า จะต้องมึน้ำหนักถึง ๑.๒ กิโลกรัม ไม่เช่นนั้นก็ไม่สามารถจำหน่ายได้

เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในเขตราชบุรีมีฐานะเป็นที่ราบลุ่ม มีลำคลองน้อยใหญ่มากมาย จากการวิเคราะห์สมรรถนะของดินของกองจำแนกที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน พบว่าดินบริเวณนี้มีความอุดมสมบูรณ์สูง เหมาะสำหรับการทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะส้มเขียวหวาน ซึ่งมีรสเป็นที่นิยมของคนทั่วไป จากการสำรวจพบว่าประมาณร้อยละ ๘๗.๕๐ ของครอบครัวเกษตรกรที่สำรวจทั้งหมด นิยมทำสวนผลไม้ โดยเฉพาะส้มเขียวหวานปลูกกระจายอยู่ทั่วไปในทุกแขวง ส่วนเกษตรกรกรมอย่างอื่นก็มีบ้างเล็กน้อย เช่นการทำสวนไม้ดอก, ไม้ประดับ การทำบ่อปลา การปลูกผัก เป็นต้น เนื่องจากการปลูกส้มเขียวหวานจัดเป็นอาชีพที่มีการลงทุนสูง และถือเป็นการลงทุนในระยะยาว โดยเฉลี่ยประมาณ ๕๐๐ - ๒,๐๐๐ บาท/เดือน โดยจะเป็นค่าจ้างแรงงาน และค่ายาปราบศัตรูพืชมากที่สุด แต่ก็ได้รับรายได้ตอบแทนจากการจำหน่ายผลผลิตคั้นค้ำ โดยเฉลี่ยมากกว่า ๖,๐๐๐ บาท/เดือน ซึ่งการจำหน่ายผลผลิตของเกษตรกรในเขตนี้ ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๘๐.๕๐ ใช้วิธีขายส่งโดยผ่านพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อผลผลิตจากสวนโดยตรง ทำให้เกษตรกรถูกกดราคาผลผลิตได้โดยง่าย อย่างไรก็ตามจากการสำรวจพบว่าการถือครองที่ดินในลักษณะที่เป็นเจ้าของที่ดิน หรือผู้เช่าที่ดินนั้น ไม่มีผลกระทบต่อรายได้เกษตรกรมากนัก บริเวณแขวงทุ่งครุ ซึ่งมีเกษตรกรเป็นผู้เช่าที่ดินมากที่สุดกลับมีรายได้เฉลี่ยสูงสุด อาจกล่าวได้ว่ารายได้ของเกษตรกรในบริเวณนี้ แปรผันตามขนาดที่ดินและชนิดของพืชที่ปลูก

ทัศนคติของ เกษตรกร เขตราชบุรีมีฐานะ เกี่ยวกับอาชีพ เกษตรกรรม

จากการสำรวจทัศนคติของเกษตรกรในเขตราชบุรีมีฐานะ ต่อการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมทั้งปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคต ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมและสภาพสังคมของเกษตรกรอันสอดคล้องกับภาวะทางเศรษฐกิจ และข้อเท็จจริงทางประชากร ปรากฏผลดังนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕.๑๗ ความคิดและเหตุผลในการทำกิจกรรมเกษตรของเกษตรกรในเขต
ราชบุรีบูรณะ

ความคิดและเหตุผล	จำนวน	ร้อยละ
เป็นอาชีพที่ถนัด ทำรายได้ดี	๗๕	๔๑.๒๑
ไม่ทราบจะทำอะไรที่ดีกว่านี้	๕๑	๒๘.๐๒
เป็นที่ดินของตนเอง	๑๓	๗.๑๔
ลงทุนไปมากแล้ว	๑๓	๗.๑๔
เป็นอาชีพอิสระ	๕	๒.๗๕
เป็นที่เข้าไม่อาจเปลี่ยนแปลงได้	๕	๒.๗๕
ไม่ระบุ	๒๐	๑๐.๘๘
รวม	๑๘๒	๑๐๐.๐๐

เนื่องจากเกษตรกรที่ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในวัยกลางคนจนถึงวัยสูงอายุ และทำการเกษตรมานาน จึงไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ โดยมีถึงร้อยละ ๔๑.๒๑ ให้เหตุผลว่า เป็นอาชีพดั้งเดิมที่ถนัด ทำรายได้ดีทำมาแต่ครั้งบรรพบุรุษและอาศัยอยู่ในเขตราชบุรีบูรณะเป็นเวลานานจึงมีความต้องการที่จะดำรงสภาพเดิมต่อไปให้นานเท่าที่จะทำได้ และร้อยละ ๒๘.๐๒ ให้เหตุผลว่า เนื่องจากมีความรู้ไม่ทราบจะไปประกอบอาชีพอะไรที่ดีกว่านี้ สำหรับเหตุผลอื่น ๆ เช่น ทำการเกษตรเพราะเป็นที่ดินของตนเอง ได้ลงทุนไปมากแล้ว เป็นอาชีพอิสระและหากไม่ถูกไล่ที่ก็จะไม่เปลี่ยนอาชีพ

ตารางที่ ๕.๑๘ ความคิดและเหตุผลในการเปลี่ยนอาชีพของเกษตรกรเขตราชบุรี

บุรณะ

เหตุผลในการเปลี่ยนอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รายได้ไม่พอใช้จ่าย	๘	๔๔.๔๔
ต้องการประกอบอาชีพอื่น	๒	๑๑.๑๑
อาจถูกไล่ที่เพราะหมดสัญญาเช่า	๔	๒๒.๒๒
อายุมากทำไม่ไหว	๑	๕.๕๖
ผู้ศัตรูและโรคพืชไม่ไหว	๒	๑๑.๑๑
ไม่ระบุ	๑	๕.๕๖
รวม	๑๘	๑๐๐.๐๐

สำหรับเกษตรกรที่ต้องการเปลี่ยนอาชีพไปทำอย่างอื่น มีประมาณร้อยละ ๘.๐๐ ของเกษตรกรที่สัมภาษณ์ทั้งหมด ทั้งนี้ได้ให้เหตุผลส่วนใหญ่ว่า รายได้ไม่พอค่าใช้จ่าย เป็นที่เข้าอาจถูกไล่ที่เมื่อใดก็ได้ มีศัตรูพืชรบกวนมาก ต้องการประกอบอาชีพอื่น และอายุมากแล้วทำไม่คอยไหว ซึ่งเหตุผลเหล่านี้ส่วนใหญ่ได้มาจากเกษตรกรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ต้องเช่าที่ของผู้อื่นประกอบอาชีพ ทำให้เกิดแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอย่างอื่น

ตารางที่ ๕.๑๕ ความต้องการของเกษตรกรในการประกอบอาชีพของบุตรหลาน

ความต้องการ	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ต้องการให้บุตรหลานเป็นเกษตรกร	๕๐	๔๕.๐๐
ไม่ต้องการให้บุตรหลานเป็นเกษตรกร	๑๐๔	๕๒.๐๐
แล้ว แต่บุตรหลาน	๖	๓.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

จากการสอบถามถึงทัศนคติของหัวหน้าครอบครัวเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของบุตรหลาน ปรากฏว่าประมาณร้อยละ ๕๒.๐๐ ไม่ต้องการให้บุตรหลานของตนประกอบอาชีพเกษตรกรต่อไป โดยเฉพาะเกษตรกรในแขวงบางปะกอก และเห็นว่าอาชีพอื่น เช่นข้าราชการ พนักงานในบริษัท ห้างร้านมีฐานะทางสังคมที่ดีกว่า แต่อีกประมาณร้อยละ ๔๕.๐๐ ต้องการให้บุตรหลานเป็นเกษตรกรเหมือนตน ทั้งนี้เพราะที่ดินในเขตราชบุรีบูรณะยังมีความอุดมสมบูรณ์มาก พอดีพอสมควร การทำการเกษตรได้ผลดี รายได้ก็ดีด้วย ชุมชนมีสภาพเป็นชนบทอยู่มาก โดยเฉพาะในแขวงทุ่งครุและแขวงบางมด

อย่างไรก็ตามจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน บุตรหลานเกษตรกรเริ่มผละออกจากบริเวณเกษตรกรรมมากขึ้น ไม่ว่าจะบิดา มารดา จะมีความต้องการเกี่ยวกับอาชีพการเกษตรของตนอย่างไรดังสถิติที่เป็นอยู่ ทั้งนี้โดยมีแรงจูงใจมาจากแหล่งงานในเมือง และสภาวะแวดล้อมทางสังคม ในที่สุดอาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตรกรรมขึ้นได้ในอนาคต

ตารางที่ ๕.๒๐ ปัญหาในการประกอบการเกษตรของเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะ

ปัญหา	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละของจำนวน ครัวเรือนกลุ่มตัวอย่าง
ปัญหา เรื่องที่ทำกิน	๑๓๖	๖๘.๐๐
น้ำเค็ม น้ำท่วม	๑๘๕	๙๒.๕๐
น้ำเสีย	๑๐๓	๕๑.๕๐
ศัตรู และโรคพืชรบกวน	๑๖๒	๘๑.๐๐
ดินขาดความอุดมสมบูรณ์	๒๐	๑๐.๐๐
ฝนตกไม่เพียงพอ	๗	๓.๕๐
ขาดคลองส่งน้ำชลประทาน	๔	๒.๐๐
ขาดแคลนแรงงาน	๒๙	๑๔.๕๐
ขาดเงินทุน	๓๗	๑๘.๕๐
ขาดความช่วยเหลือทางวิชาการ	๑๘	๙.๐๐
ราคาผลผลิตต่ำ	๔๔	๒๒.๐๐
อื่น ๆ	๕	๒.๕๐
รวม	๗๕๐	๓๗๕.๐๐

ปัญหาสำคัญในการประกอบอาชีพการเกษตรของเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะมีดังต่อไปนี้

ก. ปัญหาเรื่อง น้ำเค็ม น้ำท่วม และน้ำเสีย เป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งนำความเสียหายมาสู่พื้นที่ทำการเกษตรเป็นอย่างมาก ซึ่งปัญหาน้ำท่วมมีสาเหตุมาจากฝนตกมากน้ำระบายไม่ทัน ทางราชการก็พยายามช่วยเหลือในการแก้ไขต้องเสียงบประมาณสูงมาก ในการแก้ไข



ปัญหาน้ำเค็ม ทางกรมชลประทานก็ปล่อยน้ำเหนือมาช่วยผลักดัน ปัญหาเรื่องน้ำเสียมีสาเหตุมาจากน้ำท่วมขัง ตามที่รกร้างเน่าเหม็นไหลลงคลอง และเนื่องจากโรงงานปล่อยน้ำเสีย ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำจากลำคลองได้ ได้มีการแก้ไขปัญหาโดยการปิดทองร่อง ใส่งู่นขาวในน้ำ และหยุดสูบน้ำเข้ามาในบริเวณพื้นที่ของตนชั่วคราว

ข. ปัญหาศัตรู และโรคพืชระบาด เป็นปัญหาสำคัญสำหรับเกษตรกรส่วนใหญ่ในเขตราชบุรีบูรณะซึ่งมีอาชีพในการทำสวนส้ม เกษตรกรแก้ไขปัญหาด้วยการฉีดยาฆ่าแมลง ซึ่งจะต้องฉีดยาฆ่าแมลงในระยะเวลาที่บ่อยพอสมควร แต่เกษตรกรมักขาดความระมัดระวังในการใช้ยา จึงทำให้เกิดอันตรายได้ง่าย

ค. ปัญหาเรื่องที่ทำกิน เกษตรกรส่วนมากจะไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง จะเป็นเช่า แต่เนื่องจาก เกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะส่วนมากจะทำสวนส้ม ซึ่งไม่ต้องการพื้นที่มาก ผลผลิตก็อยู่แล้ว การเพิ่มผลผลิตขึ้นอยู่กับการบำรุงรักษาและความชำนาญ และรายได้ยังขึ้นอยู่กับราคาตลาด ลักษณะการเช่าที่ดินทำกินโดยทั่ว ๆ ไปแล้ว เมื่อหมดสัญญาเช่า เจ้าของที่ดินก็มักจะต่อสัญญาให้ เนื่องจากมีรายได้สูง เกษตรกรเองก็มีรายได้จากผลผลิตสูง เมื่อเทียบกับเกษตรกรในเขตอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานครแต่เกษตรกรเหล่านี้มีความต้องการเป็นเจ้าของที่ดิน

ง. ปัญหาราคาผลผลิตและการลงทุน เกษตรกรมักจะถูกพ่อค้าคนกลางเอารัดเอาเปรียบในการซื้อผลผลิต ซึ่งส่วนมาแล้วคือส้มเขียวหวาน แต่เกษตรกรก็จะมีเปรียบเทียบกับราคาตลาดเวลา ซึ่งในการขายผลผลิตนั้น ส่วนมากจะเป็นลักษณะการเหมาสวน หรือจะมาซื้อที่สวนเลย และจะขนส่งผลผลิตไปเอง ซึ่งทำให้เกิดความสะดวก ในบางฤดูส้มราคาตก เนื่องจากส้มเป็นผลไม้ที่ให้ผลตลอดปี เมื่อมีผลไม้อื่นออกมากคนจะหันไปนิยมทำให้ส้มราคาตก นอกจากนี้ในการลงทุนทำสวนส้มต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนานจึงจะให้ผลผลิต ซึ่งใช้เวลาประมาณ ๓ ปีขึ้นไป

ปัญหาของเกษตรกรที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน

จากปัญหาต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพของเกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะนี้ มีปัญหาสำคัญที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ๒ ปัญหาคือ

ก. ปัญหาน้ำเสีย เป็นปัญหาที่สำคัญก่อให้เกิดความเสียหายแก่พื้นที่ทำเกษตรกรรม เป็นอย่างมาก แต่เดิมพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่ามีลักษณะเป็นสวนผสม มีการทำการเกษตรกรรม เป็นจำนวนมาก ต่อมามีการตัดถนนใหม่ ทำให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เมืองบุก รุกพื้นที่เกษตรกรรม เกิดการใช้ที่ดินเพื่อการอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และที่อยู่อาศัยอย่างหนาแน่นใน บริเวณตอนบนของพื้นที่ ก่อให้เกิดปัญหาสภาวะแวดล้อมติดตามมา โรงงานอุตสาหกรรมและบ้านเรือนปล่อยน้ำเสียลงคลอง ซึ่งไหลผ่านเข้าไปในพื้นที่เกษตรกรรมทางตอนกลางและตอนใต้ของพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถใช้น้ำจากลำคลองได้ ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่พื้นที่เกษตรกรรมเดิม เป็นอย่างมาก

ข. ปัญหาเรื่องที่ดินทำกิน ในปัจจุบันปัญหานี้ยังมีอยู่น้อย เนื่องจากเกษตรกรยังมีที่ดินทำกินพอเพียง ถึงแม้ส่วนมากจะเช่าที่ดินทำกิน แต่เนื่องจากเกษตรกรมีรายได้สูงจึงสามารถจ่ายค่าเช่าในราคาที่สูงได้ซึ่งเจ้าของที่ดินก็พอใจ เมื่อการขยายตัวของเมืองเพิ่มขึ้น มีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินมากขึ้น เนื่องจากมีปัจจัยต่าง ๆ สนับสนุน จะทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้น เจ้าของที่ดินอาจจะไม่ยอมให้เกษตรกรเช่าที่ดินต่อไป เนื่องจากนำมาใช้ประโยชน์อย่างอื่นจะให้รายได้ที่สูงกว่า ดังนั้นเกษตรกรบางส่วนจะไม่มีที่ดินทำกินหรือมีน้อยลงไม่พอเพียงในการประกอบอาชีพ เกษตรกรรมในที่สุดเกษตรกรก็จะไม่สามารถอยู่ได้และเลิกอาชีพนี้ไปในที่สุด แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ก่อให้เกิดปัญหาแก่เกษตรกรในด้านที่ทำให้มีพื้นที่ทำกินน้อยลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ ๕.๒๑ แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตของเกษตรกรเขตราชบุรีบูรณะ

แนวโน้มการใช้ที่ดิน	จำนวนครัวเรือน	ร้อยละ
ทำไปเรื่อย ๆ ไม่เปลี่ยนแปลง	๓๔	๑๗.๐๐
เป็นที่เข้ายังไม่คิดเปลี่ยนแปลง	๑๑๘	๕๙.๕๐
คืนเจ้าของเดิม	๑๘	๙.๐๐
ขายที่ดิน	๑๒	๖.๐๐
แบ่งให้ลูกหลาน	๘	๔.๐๐
อยากทำนาุ้ง, เลี้ยงปลา	๕	๒.๕๐
ค้าขาย	๒	๑.๐๐
อยู่อาศัย	๒	๑.๐๐
รวม	๒๐๐	๑๐๐.๐๐

เมื่อสัมภาษณ์ถึงแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตของเกษตรกร พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ ๗๖.๕๐ ยังไม่คิดจะเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน แม้จะเป็นที่เช่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพื้นดินยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก การประกอบอาชีพให้ผลผลิตดี รายได้สูง มีบางส่วนคิดว่าจะคืนเจ้าของเดิมประมาณร้อยละ ๙.๐๐ ต้องการขายที่ดินร้อยละ ๖.๐๐ นอกนั้นคิดจะแบ่งที่ดินให้ลูกหลาน หรือเปลี่ยนไปประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่เกษตรกรรม

สรุป

เกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะส่วนใหญ่ไม่ต้องการเปลี่ยนอาชีพ เนื่องจากเป็นอาชีพดั้งเดิม ที่เกษตรกรมีความถนัดและชำนาญงานสูง และทำรายได้ดี ประกอบกับเป็นผู้มีความรู้ น้อยไม่ทราบว่าจะไปประกอบอาชีพอะไรที่ดีกว่านี้ นอกจากนี้ยังพบว่าประมาณร้อยละ ๕๕.๐๐ ของเกษตรกรทั้งหมดต้องการให้บุตรหลานเป็นเกษตรกรเหมือนตนโดยเฉพาะเกษตรกรในแขวง

ทุ่งครุ และแขวงบางมด อย่างไรก็ตามจากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันบุตรหลานเกษตรกรต่างก็ได้รับการศึกษาในระดับสูงขึ้น แนวโน้มการเปลี่ยนอาชีพไปประกอบอาชีพอื่นย่อมมีแรงจูงใจมากกว่า โดยเฉพาะการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรขึ้นได้ในอนาคต สำหรับปัญหาสำคัญในการประกอบอาชีพของเกษตรกรคือ ปัญหาเรื่องน้ำท่วม น้ำเค็ม น้ำเสีย ศัตรูพืชรบกวน ราคาผลผลิต และปัญหาเรื่องที่ทำกิน ซึ่งส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นผู้เช่าที่ดิน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสอบถามถึงแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต เกษตรกรส่วนใหญ่กล่าวว่ายังไม่คิดเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน แม้จะมีปัญหาต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วก็ตาม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะที่ดินยังมีความอุดมสมบูรณ์อยู่มาก ผลผลิตดี รายได้สูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกษตรกรในบริเวณอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร

ศูนย์วิทยพัชยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปลักษณะทางด้านอุตสาหกรรม

ผลการออกแบบสอบถามโรงงานอุตสาหกรรมในแขนงต่างๆ ของเขตราชบุรีรณะ ซึ่งเลือก เฉพาะโรงงานขนาดกลางและใหญ่ ประมาณร้อยละ ๘ ของจำนวนโรงงานอุตสาหกรรม ทั้งหมด (จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมมีทั้งหมด ๑,๐๑๒ โรงงาน ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕)^๑ ได้ข้อเท็จจริงว่า เขตราชบุรีรณะมีโรงงานประกอบกิจการต่าง ๆ หลายประเภท แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว เป็นประเภทเครื่องจักรอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์โลหะ

ฐานะของสถานที่ประกอบการนั้น โดยส่วนใหญ่เป็นห้างหุ้นส่วนจำกัด คือมีประมาณ ร้อยละ ๕๖.๒๕ รองลงมาเป็นเจ้าของกิจการโดยตรงร้อยละ ๑๘.๗๕ และมีส่วนน้อยเป็นบริษัท สำหรับลักษณะของโรงงานนั้นร้อยละ ๗๕.๐๐ เป็นตึกเดี่ยว มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นตึกแถวและห้องแถว และสภาพของอาคารนั้นโดยมากเป็นอาคารซีเมนต์ มีบางส่วนที่เป็นสังกะสีและโครงเหล็ก

แรงงานที่ปฏิบัติงานนั้น ส่วนใหญ่มาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือประมาณ ร้อยละ ๗๕.๐๐ รองลงมาคือ กรุงเทพมหานครและภาคเหนือ จำนวนคนงานนั้นส่วนใหญ่มีระหว่าง ๑๕ - ๓๐ คน ยกเว้นโรงงานขนาดใหญ่มาก ก็มีจำนวนคนงานถึง ๑๐๐ คน ความต้องการแรงงานเพิ่มนั้น ร้อยละ ๕๔ ไม่ต้องการ มีเพียงส่วนน้อยมากที่ต้องการ ซึ่งต้องการประเภทช่างฝีมือ อายุของโรงงานที่ตั้งอยู่ในเขตราชบุรีรณะนั้นส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง ๑๐ - ๑๕ ปี ซึ่งโรงงานเหล่านี้ โดยมากแล้วก็อยู่ที่นี้ตั้งแต่แรก โดยตั้งขึ้นหลังจากมีการตัดถนนแล้วประมาณ ๕ - ๑๐ ปี มีเพียงส่วนน้อยที่ย้ายมาจากเขตอื่นในของกรุงเทพมหานคร เหตุผลที่โรงงานต่างๆ ไม่ย้ายไปอยู่ที่อื่นก็เนื่องจากมีที่ดินและอาคารอยู่แล้ว และก็ทำได้มานานแล้ว และเหตุผลที่โรงงานเข้ามาตั้งในเขตนี้เนื่องจากการคมนาคมสะดวก ค่าเช่าที่ดินถูก สถานที่กว้างขวาง ใกล้เคียงแหล่งจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของโรงงาน โรงงานเหล่านี้ร้อยละ ๘๘ ไม่มีโครงการขยายกิจการ และร้อยละ ๘๖.๖๗ ไม่คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่น มีเพียงส่วนน้อยมากที่คิดจะย้ายไปอยู่ที่อื่น แถบชานเมืองออกไปอีก เช่นบางขุนเทียน โดยให้เหตุผลว่า ประกอบอาชีพไม่สะดวก คับแคบและหมดสัญญาเช่า

ปัญหาในการประกอบกิจการนั้น ก็มีทั้งมีปัญหา และไม่มีปัญหา ปัญหาที่มีก็แตกต่างกันไป เช่น มีคู่แข่งทำกันหลายแห่ง สภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ จากการสังเกตพบว่าประมาณร้อยละ ๗๐ มีสภาพสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ ซึ่งส่วนใหญ่คือ ฝุ่นละออง ควัน น้ำเสีย เสียง และแสง แล้วแต่ประเภทของการประกอบกิจการ

แหล่งวัตถุดิบ ของโรงงานเหล่านี้ ประมาณร้อยละ ๘๑.๒๕ มาจากภายในกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะเขตชั้นใน ที่เหลือก็มาจากภาคอื่น ๆ ทั่วประเทศ แหล่งตลาดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ของโรงงานนั้นประมาณร้อยละ ๘๓.๓๓ จำหน่ายภายในกรุงเทพมหานคร บางประเภทก็เป็นกิจกรรมต่อเนื่องจำหน่ายไปมาก ในเขตชั้นในโดยเฉพาะเขตสัมพันธวงศ์ บางประเภทก็จำหน่ายไปหลายเขตแล้ว แต่ผู้จ้างให้ทำ บางโรงงานก็จำหน่ายไปทั่วประเทศโดยเฉพาะภาคกลางในจังหวัดใกล้เคียง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือและที่จำหน่ายไปต่างประเทศก็มี

สภาพพื้นที่ดั้งเดิมก่อนที่โรงงานอุตสาหกรรมเหล่านี้ตั้งอยู่เกือบร้อยละ ๑๐๐ เป็นที่สวน หลังจากมีการสร้างถนนสุขสวัสดิ์และถนนราษฎร์บูรณะแล้ว จึงเริ่มมีโรงงานต่าง ๆ เข้ามาสร้างอยู่ในบริเวณนี้

นอกจากการออกแบบสอบถาม และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมแล้ว ยังได้สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่งานอนามัยสิ่งแวดล้อม เขตราษฎร์บูรณะ ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการตรวจโรงงาน ถึงการเคลื่อนไหวของโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าจำนวนโรงงานในเขตราษฎร์บูรณะ ในระยะที่ผ่านมานี้ลดน้อยลง เนื่องด้วยสาเหตุสำคัญคือ ประชากรหนาแน่นขึ้นเกิดการร้องเรียนโรงงาน ที่ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษ เช่น น้ำเสีย เสียง แสง และกลิ่น และโรงงานเหล่านี้ไม่สามารถจะแก้ไขให้ถูกต้องตามกฎหมายอุตสาหกรรมโรงงานได้ เนื่องจากต้องลงทุนสูงในการแก้ไข เช่น โรงชุบ โรงทอผ้า บางโรงงานที่ดินหมดสัญญาเช่า และไม่ต่อให้ โรงงานเหล่านี้จึงย้ายไปอยู่ที่อื่น เช่น แถบสมุทรสาคร มีนบุรี สาเหตุที่โรงงานไม่ขยายลงด้านใต้ของเขตซึ่งยังมีที่ว่างอีกมากซึ่งเป็นประเภทที่สวน เนื่องจากไม่สะดวกในการเข้าถึงและกลัวปัญหาน้ำท่วม ไม่คุ้มที่จะเสี่ยงลงทุน การกระจายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมในเขตราษฎร์บูรณะจึงมีลักษณะกระจุกตัวอยู่ทางตอนบนของพื้นที่ โดยแยกขาดออกจากพื้นที่เกษตรกรรมโดยเด็ดขาด ดังนั้นผลกระทบของโรงงานอุตสาหกรรมที่มีต่อพื้นที่ทำการเกษตรกรรมจึงมีน้อยมาก มลภาวะต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากโรงงานอุตสาหกรรมจะมีผลกระทบต่อพื้นที่ตอนบนของเขตคือบริเวณตอนบนของแขวง

บางปะกอก และแขวงราชบุรีรณะ เท่านั้น ผลกระทบต่อพื้นที่เกษตรกรรมทางตอนล่าง
ของเขตราชบุรีรณะมีน้อยมาก
สรุปลักษณะทางด้านที่อยู่อาศัย

ผลจากการออกแบบสอบถามผู้อยู่อาศัยในบริเวณต่าง ๆ ของเขตราชบุรีรณะ
ได้ข้อเท็จจริงพอที่จะสรุปได้ว่า ระยะเวลาที่อาศัยในเขตราชบุรีรณะนั้น ร้อยละ ๔๘.๔๘
อยู่อาศัยมานานกว่า ๑๐ ปี ร้อยละ ๒๗.๒๗ อาศัยอยู่ระหว่าง ๗ - ๑๐ ปี ร้อยละ ๑๒.๑๒
อาศัยมานาน ๔ - ๖ ปี ร้อยละ ๘.๐๘ อาศัยมานาน ๑ - ๓ ปี และมีเพียงร้อยละ ๓.๐๓
ที่อาศัยยังไม่ถึงปี

ก่อนที่จะมาอยู่ในเขตราชบุรีรณะ ร้อยละ ๕๗.๕๘ ได้ย้ายมาจากเขตต่าง ๆ ภาย
ในกรุงเทพมหานคร โดยย้ายเข้ามาจากเขตชั้นในที่อยู่ใกล้เคียง เช่น เขตธนบุรี เขต
คลองสาน และจากเขตราชบุรีรณะเอง ร้อยละ ๓๖.๓๖ อยู่อาศัยอยู่ที่เดิมตั้งแต่แรก และ
ร้อยละ ๖.๐๖ ได้ย้ายมาจากต่างจังหวัด โดยเฉพาะในจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดสมุทร-
ปราการ สำหรับสาเหตุที่มาอาศัยในเขตราชบุรีรณะของกลุ่มที่ไม่ได้อยู่ในเขตราชบุรีรณะ
แต่แรกนั้นให้เหตุผลว่า การคมนาคมสะดวก ใกล้ญาติพี่น้อง บ้านราคาถูก ใกล้ที่ทำงาน สิ่งแวดล้อมดี ใกล้สถานที่ศึกษา และมีบริการสาธารณูปโภค ตามลำดับ

สำหรับความคิดที่จะย้ายออกไปจากเขตราชบุรีรณะนั้น ร้อยละ ๕๐ ไม่คิดที่จะย้าย
ร้อยละ ๖ คิดจะย้ายไปอยู่ต่างจังหวัด และร้อยละ ๔ คิดจะย้ายไปอยู่เขตอื่น ๆ ภายใ
นกรุงเทพมหานคร สาเหตุที่จะย้ายออกไปนั้นเพราะขาดบริการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ น้ำท่วม
การคมนาคมขนส่งสะดวก และใกล้ที่ทำงาน

ลักษณะพื้นที่เดิมก่อนที่จะเข้ามาอยู่อาศัยนั้นเป็นที่โล่งว่าง ร้อยละ ๕๐.๐๐ ที่สวน
ร้อยละ ๔๐.๖๒ และมีเพียงร้อยละ ๓ ที่เป็นตึก นอกนั้นก็เป็นที่จัดสรร ที่ต่ำ น้ำท่วม จะเห็น
ได้ว่าประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตราชบุรีรณะ ส่วนมากแล้วก็อยู่ในเขตนี้ มาตั้งแต่แรก เริ่มแล้ว
ไม่ใช่เพิ่มจะย้ายเข้ามาอยู่ การเพิ่มขึ้นของที่อยู่อาศัยก็มีลักษณะเป็นปกติ แสดงว่าบริเวณนี้ไม่
มีอะไรเป็นลักษณะพิเศษที่จะดึงดูดประชากรให้เข้ามาอยู่อาศัยในเขตนี้ ดังนั้นผลกระทบที่จะ
เกิดขึ้นจากที่อยู่อาศัยต่อการทำการเกษตรกรรมจึงมีน้อยมาก ดังจะเห็นได้

จากการขยายตัวของหมู่บ้านจัดสรรในเขตราชบุรีบูรณะมีน้อยมาก หมู่บ้านจัดสรรในเขตราชบุรีบูรณะมีเพียงสองแห่ง นอกนั้นจะเป็นลักษณะการสร้างบ้านเพื่ออยู่อาศัยอย่างปกติธรรมดาเท่านั้น สาเหตุที่เขตราชบุรีบูรณะไม่มีบทบาททางด้านที่อยู่อาศัย อาจจะเป็นเนื่องมาจากลักษณะที่ตั้งของเขตราชบุรีบูรณะไม่เหมาะสมคือ ไม่เป็นศูนย์กลาง หรือทางผ่านของเส้นทางสายสำคัญและมีเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกับเขตชั้นในของกรุงเทพมหานครและพื้นที่ข้างเคียงไม่สะดวก

สรุป

จากการออกแบบสอบถามในด้านการเกษตรของเกษตรกร โรงงานอุตสาหกรรม และที่อยู่อาศัย ทำให้ทราบถึงแนวโน้มของการใช้ที่ดินในเขตราชบุรีบูรณะ คือ การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมยังมีความสำคัญสำหรับเขตราชบุรีบูรณะ เนื่องจากเกษตรกรยังไม่ต้องการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน และผลกระทบของที่อยู่อาศัยและโรงงานอุตสาหกรรมต่อพื้นที่เกษตรกรรมในเขตราชบุรีบูรณะ ก็มีน้อยมาก ซึ่งจากข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้จะได้นำไปใช้ในการพิจารณา กำหนดเป้าหมายหลักและนโยบายการใช้ที่ดินต่อไป แต่อย่างไรก็ตามเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ ก็ไม่ใช่หลักประกันที่จะไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน จะต้องมีการพิจารณาถึงปัจจัยในการผลิตทางเกษตรกรรมด้านต่าง ๆ ว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรบ้าง ซึ่งมีปัจจัยพื้นฐานประกอบด้วยที่ดิน แรงงาน และทุน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยภายนอกอื่น ๆ ที่จะส่งผลกระทบก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดิน ซึ่งจะนำเสนอในหัวข้อแนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตต่อไป

แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคต

ในระยะเวลาที่ผ่านมา เขตราชบุรีบูรณะมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมมาเป็นพื้นที่เมืองบ้างตามสมควร ไม่รวดเร็วมากนัก ซึ่งจากการศึกษาผ่านมาแล้วพบว่า จากปี พ.ศ. ๒๕๑๗ ถึงปี พ.ศ. ๒๕๒๖ พื้นที่ทำการเกษตรกรรมในเขตราชบุรีบูรณะลดน้อยลง ๑,๑๑๔.๓๖ ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ ๖.๑๑ ของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด (ดังแสดงในตารางที่ ๔.๑๒) ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่มากนักในอนาคต ถ้าปล่อยให้ทุกอย่างดำเนินไปอย่างปกติ ไม่มีการวางแผนการใช้ที่ดินแล้ว คาดว่าพื้นที่เมืองจะบุกรุกพื้นที่เกษตรกรรมอย่างรวดเร็วมีอัตราเร่งมากยิ่งขึ้นจนในที่สุด พื้นที่ทำการเกษตรกรรมจะไม่สามารถคงอยู่ต่อไปได้ คือจะมีพื้นที่เหลืออยู่น้อยไม่พอเพียงสำหรับการประกอบอาชีพของเกษตรกร ทั้งนี้เนื่องด้วยเหตุต่าง ๆ คือ

ก. โครงการของรัฐบาล เป็นตัวการสำคัญที่กระตุ้นความ เป็นเมืองให้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว โครงการที่สำคัญได้แก่ การก่อสร้างทางด่วน สายดาวคะนอง-ท่าเรือ ซึ่งกำลังทำการก่อสร้างจะแล้วเสร็จประมาณปี พ.ศ. ๒๕๓๐ นี้ และโครงการก่อสร้างระบบขนส่งมวลชนขั้นที่ ๑ สายดาวคะนอง-สะพานพุทธ-มักกะสัน ซึ่งจะมีรายละเอียดในบทที่ ๖ 4 มีโอกาสก่อสร้างถนนของแต่ละโครงการเสร็จสิ้นแล้วจะมีผลทำให้การคมนาคมขนส่งระหว่างเขตราชบุรีบูรณะและเขตชั้นในอื่น ๆ ของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจังหวัดใกล้เคียงมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้นจะก่อให้เกิดการขยายตัวของพื้นที่เมืองอย่างรวดเร็ว ยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ โดยเฉพาะถนนถือว่าเป็นปัจจัยนำที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตราชบุรีบูรณะ

ข. กรรมสิทธิ์ที่ดิน เกษตรกรในเขตราชบุรีบูรณะส่วนใหญ่แล้วจะเป็นผู้เช่าที่ดินทำกิน ซึ่งจากการออกแบบสอบถามพบว่ามีเกษตรกรถึงร้อยละ ๕๖.๕๐ ที่เช่าที่ดิน (แสดงในตารางที่ ๕.๖) ดังนั้นความมั่นคงในอาชีพการเกษตรกรรมจึงขึ้นอยู่กับเจ้าของที่ดินด้วย ในอนาคตเมื่อมีการคมนาคมขนส่งสะดวกขึ้น ราคาที่ดินจะแพงขึ้น เมืองจะมีการขยายตัวมากยิ่งขึ้น เจ้าของที่ดินย่อมจะเลิกสัญญาเช่ากับเกษตรกร เพื่อจะนำที่ดินมาขายหรือจัดสรร เพื่อทำการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ ที่อยู่อาศัย หรือโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งให้ผลตอบแทนที่มากกว่า การเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินนี้จะมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่สูงมาก 4 เนื่องจากนายทุนเจ้าของที่ดินกำลังรอโอกาสนี้อยู่ และถึงแม้ว่า เกษตรกรจะมีที่ดินเป็นของตนเอง เมื่อมีความเจริญมากขึ้นราคาที่ดินสูงขึ้นมากเกษตรกรเองก็ย่อมต้องการขายที่ดินของตน เนื่องจากมีราคาสูงเป็นที่พอใจและคุ้มค่ากว่าการประกอบอาชีพ เกษตรกรรม

ค. ปัจจัยในการผลิตทางเกษตรกรรม ในอนาคตเกษตรกรอาจจะประสบปัญหาในด้านปัจจัยในการผลิต เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดน้อยลง ถ้าไม่ได้แก้ไขหรือได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการ ในการใส่ปุ๋ย ปรับปรุงดิน จะทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดน้อยลง รายได้ก็จะลดลง อาจจะทำให้เกษตรกรเลิกอาชีพนี้ไปได้ นอกจากนี้ถ้ามีปัญหาการขาดแคลนแรงงานและทุนหรือปัญหาตลาด การจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตตกต่ำ ก็เป็นอุปสรรคสำคัญในการประกอบอาชีพเกษตรกรรมต่อไป ถ้าไม่ได้รับการแก้ไขจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินอย่างรวดเร็ว

ง. ปัญหาเรื่องน้ำท่วม น้ำเค็ม และน้ำเสีย ในปัจจุบันเกษตรกรในเขตราชบุรี
บูรณะเริ่มประสบปัญหาน้ำท่วม น้ำเค็ม และน้ำเสีย ซึ่งถ้าหากเกษตรกรไม่สามารถแก้ไขได้หรือ
การช่วยเหลือเกษตรกรของทางราชการในเรื่องนี้ไม่ดีพอ จะก่อให้เกิดผลเสียหายแก่พื้นที่
เกษตรกรรมอย่างมาก รายได้ของเกษตรกรจะลดลงจนไม่สามารถประกอบอาชีพนี้ต่อไปได้

จะเห็นได้ว่า แนวโน้มการใช้ที่ดินในอนาคตของเขตราชบุรีบูรณะ จะเกิดการเปลี่ยนแปลง
แปลงการใช้ที่ดินจากพื้นที่เกษตรกรรมเป็นการใช้ที่ดินแบบเมืองอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะในพื้นที่
ซึ่งมีการคมนาคมสะดวก พื้นที่ซึ่งเกษตรกรไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และพื้นที่ ที่มีปัญหาทางด้ายกาย-
ภาพตามเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นถ้าต้องการที่จะอนุรักษ์พื้นที่ทำการเกษตรกรรมที่
อุดมสมบูรณ์ต่อไปจะต้องพิจารณากำหนดเป้าหมายหลัก และวางนโยบายการใช้ที่ดินให้ชัดเจน

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย